

sais Romanæ religionis ritu consecrari. Theodericus Arianis ad se confugien-ibus id novit : quare missis Constantinopolim (a) legatis, Joanne nempe Thusco episcopo Romano, et episcopo Ravennatensi; Agapeto et Patricio consulibus Romanis; atque Theodoro et Importuno senatoribus, viris præstantissimis, postulare ab Justino jussit, ut Ariani episcopi et sacerdotes loco suo moti restituerentur : quod ni fieret, fore ut brevi Roma et tota Italia cædibus et incendiis quoque adversum orthodoxos repleatur. (b) Cum autem legati in itinere opinione diutius morarentur, Theodericus rabie iniquitatis suæ stimulatus, Symmachum et Boetium exconsules, viros catholicos gladio trucidavit. (c) Deinde Joannem papam ex legatione reversum, eo quod honorifice ab orthodoxo imperatore exceptus, et muneribus donatus fuisset, cum sociis, Ravennæ in vincula conjectum pædere, siti et inedia necavit : sed (d) rex impius dignum quoque factis suis invenit vitæ exitum : nam ex eo tempore, quo Symmachum, Boetium, Joannem Thuscum episcopum Romanum, et alios injuste interfecit, in summum animi mœrorem incidit, ita ut oblatos in mensa pisces imaginaretur interfectorum capita esse. Tandem vero nonagesimo die a morte Joannis papæ subitanea morte periit.

IX.

Modus porro quo Boetius interfectus est non ita constat : sed (e) Ticini monstratur turris lateritia, Boetii carcer, quo Ticini incolæ a majoribus suis docti asserunt missos a Theoderico tribunum et satellitem; illum, ad monendum Boetium, ut, si salvus esse vellet, quidquid erat conjurationis aperiret; hunc ad interficiendum, si renueret aperire. Addunt satellitem, ubi Boetius se nullius in regem facti conscium esse dixisset, ejusdem Boetii cervicem ita detruncasse, hanc ut ipse Boetius utraque manu divulsam sustinuerit; deinde interrogatus a quonam se percussurum existimaret, responderit ab impiis; tum profectus in vicinum templum, flexis ad aras genibus, sacra perceperit; tandemque æternam gloriam consecuturus expiraverit.

Hinc Boetius (f) in numero sanctorum martyrum habitus, ejusque memoria Ticini decimo calendis Novembris quotannis celebratur : non secus ac Ra-

vennæ memoria Symmachi quinto calendis Junii; quod uterque pro fide contra Arianos mortem oppetierit.

Hinc etiam (g) ejusdem Boetii sepulchrum, quod Ticini in æde S. Augustino sacra, etiamnum visitur, pluribus elogiis decoratum fuit : olim quidem sic :

Ecce Boethus adest in cœlo magnus, et omni
Perspectus mundo, mirus habend' s homo.
Qui Theodorico regi delatus iniquo
Ticini senium duxit in exsilio.
In qua se mœstum solans dedit urbe libellum;
Post ictus gladio, exiit e medio.

Nunc vero sic :

Mœonia et Latia lingua clarissimus, et qui
Consul eram, hic perii missus in exsilium.
Et quia mors rapuit, prohibas me vexit ad auras,
En nunc fama viget maxima, vivit opus.

Suis igitur Boetius notabilis est majoribus, eruditione, virtutibus, uxoribus, liberis, dignitatibus, inimicis et morte. 1° Majores ejus, Anitii fuerunt, et Manlii, viri inter antiquos nobilesque Romanos tanti, paucos ut haberint pares, superiores certe nullos. 2° Eruditio ejusdem singularis, qua ut ultimus omnium ex antiquis Romanis aliquid litterarum monumentis consecravit, sic primus omnium Aristotelicam disciplinam Latinis litteris illustrare cœpit: tantæ cæterum apud posteros auctoritatis, ut ab ejusdem sententia nulla ferme sit provocatio. 3° Virtus illius in tempestate quæta fuit; luxit in tenebris; pulsa loco mansit tamen atque hæsit in patria; splenduit per sese semper, nec alienis unquam sordibus obsolevit. 4° Uxores, soceris Festo et Symmacho, patriciis omni laude majoribus, similes; quarum altera versificando imitata est; altera pulchra prole parentem fecit maritum. 5° Duo filii, paternæ avitæque virtutis hæredes, frequente senatu, populisque lætantibus, protecti sunt pariter consules ex ædibus paternis in curiam, ubi patet, iisdem curules insidentibus, regis laudis orator, ingenii gloriâ facundis meruit. 6° Dignitates huic familiæ credideris innatas : has quippe, etiam senibus negatas, Boetius ipse habuit ab adolescentia. 7° Nec inimici fuerunt nisi improbi, magnum eximie virtutis argumentum. 8° Denique Boetius Deum unice diligens, pro avita religione sanguinem fudit; circa annum Christi 525, ætatis suæ 50.

(a) Sabellicus, l. II, enneade 8.

(b) Sabellicus, ibid. Paulus Diaconus, l. xv, c. 5.

(c) Vetus Boetii statua marmorea, quæ Romæ servatur in ædibus Justiniani v. e. indicat Boetium sublatum fuisse circa annum vitæ suæ quinquagesimum.

(d) Paulus diaconus l. xv; Procopius lib. I de Bello Gothico; Pomponius Lætus, etc.

(e) Julius Martinus Rota, in Vita Boetii.

(f) Ibid.

(g) Ibid.

TESTIMONIA VARIORUM

DE BOETIO ET EJUS SCRIPTIS,

AB IPSA BOETII ÆTATE AD NOSTRA USQUE TEMPORA, NON INTERRUPTA SÆCULORUM SERIE,
CONTINUATA.

Quamvis non idem fuerit sæculorum, quæ a Boetio ad nos usque fluxerunt, in litteras amor, sæpiusque hinc interrupta fuerit virorum litteratorum memo-

ria, singulari tamen Dei privilegio factum, ut sua sint quibuslibet his sæculis de meritis Boetii testimonia. Præcipua seligemus.

calamos complet, ut musica possint arte cantare. Vide-
mus per eam defensione jam nutantium civitatum, sub-
bilo tali firmitate consurgere, ut machinamentorum
auxiliis superiorem reddatur, qui desperatus viribus inven-
tatur. Madentes fabricæ in aqua marina siccantur :
dura cum fuerint ingeniosa dispositione solvantur ; me-
talla mugiunt : Diomedes in ære grues buccinant : œneus
anguis insibilus : aves simulate fritinunt ; et quæ pro-
priam vocem nesciunt, ab ære dulcedinem probantur
emittere cantilenæ. Parva de illa referimus, cui cælum
imitari fas est : hæc enim fecit secundum solem in Ar-
chimedis sphaera decurrere : hæc alterum zodiacum
circulum humano consilio fabricavit. Hæc lunam defe-
cti suo reparabilem artis illuminatione monstravit :
parvamque machinam, gravidam mundo, cælum gesta-
bile, compendium rerum, speculum naturæ, ad speciem
ætheris incomprehensibili mobilitate volutavit. Sic astra,
quorum licet cursum sciamus, fallentibus tamen oculis,
prodire non cernemus. Stans quidam in illis transitus
est : et quæ velociter currere vera ratione cognoscis, se
movere non respicis. Quale est, hoc homini etiam fa-
cere, quod vel intellexisse potest esse mirabile ? Quare
cum vos ornet talium rerum prædicanda notitia, horo-
logia nobis, publicis expensis, sine vestro dispendio, des-
tinatæ. Primum sit, ubi stylus diei index per umbram
exiguam horas consuevit ostendere. Radius itaque im-
mobilis et parvus, peragens quod tam miranda magni-
tudo solis discurret, et fugam solis æquiparat, quod
motum semper ignorat. Inviderent talibus si astra sen-
tirent, et meatum suum fortasse deflecterent, ne tili lu-
dibrio subjacerent. Ubi est illud horarum de lumine
venientium, singulare miraculum, si has et umbra de-
monstrat ? Ubi prædicabilis indefecta rotatio, si hoc et
metalla peragunt, quæ situ perpetuo continentur ? O
artis inestimabilis virtus, quæ dum se dicit ludere, na-
turæ prævalet secreta vulgare. Secundum sit, ubi præ-
ter solis radios hora dignoscitur, noctes in partes divi-
dens : quod ut nihil deberet astris, rationem cæli ad
aquarum potius fluentia convertit : quorum motibus
ostendit, quod cælo voluitur : et audaci præsumptione
concepta ars elementis confert, quod originis conditio
denegavit, universæ disciplinæ cunctus prudentium la-
bor naturæ potentiam, ut tantum possint nosse, perqui-
rit. Mechanisma solum est, quod illam ex contrariis
appetit imitari : et si fas est dicere in quibusdam etiam
mittitur velle superare. Hoc enim fecisse dignoscitur
Dædalum volare. Hoc ferreum Cupidinem in Dianæ
templo sine aliqua alligatione pendere. Hoc hodie facit
nata cantare, insensata vivere, immobilia moveri. Me-
chanicus, si fas est dicere, pene socius est naturæ :
occulta reserans, manifesta convertens, miraculis lu-
dens ; ita pulchre simulans, ut quod compositum non
ambigitur, veritas æstimetur. Hæc quia studiosius te
legisse comperimus, prædicta nobis horologia quanto-
cius transmittere maturabis. Ut te notum in illa parte
mundi facias, ubi aliter pervenire non poteris. Agno-
scant per te exteræ gentes ; tales nos habere nobiles,
quales leguntur auctores. Quoties non sunt credituri
qui viderint ? quoties hanc veritatem lusoria somnia pu-

labunt ? et quando fuerint a stupore conversi, non au-
debunt se æquales nobis dicere, apud quos sciunt sa-
pientes talia cogitasse.

Altera epistola ejusdem Cassiodori est quadra-
gesima libri secundi, quæ sic se habet :

Boetio patricio Theodericus rex.

Cum rex Francorum, convivii nostri fama pellectus,
a nobis citharædum magnis precibus expetisset, sola
ratione complendum esse promisimus, quod te erudi-
tionis musicæ peritum esse noveramus. Adjacet enim
vobis doctum eligere, qui disciplinam ipsam in arduo
collocatam, potuistis attingere. Quid enim illa præstan-
tius, quæ cæli machinam sonora dulcedine modulatur,
et naturæ convenientiam ubique dispersam virtutis suæ
gratia comprehendit. Et paulo post : Sed quoniam nobis
facta est voluptuosa digressio (quæ semper gratum est
de doctrina colloqui cum peritis) citharædum, quem a
nobis diximus postulatum sapientia vestra eligat præ-
senti tempore meliorem, facturus aliquid Orphei, cum
dulci sono gentilium fera corda domuerit. Et quantæ
nobis gratiæ fuerint actæ, tantæ vobis ex nostra æqua-
bili compensatione referentur, qui et imperio nostro pa-
retis, et quod vos clarificare possit, efficitis.

Idem Cassiodorus ad finem libri Dialecticæ de eo-
dem Boetio ita loquitur : Illud, inquit, competens
judicavimus recapitulare breviter, quorum labore in
Latium eloquium res istæ pervenerint : ut nec auctori-
bus gloria sua pereat : nobis plenissime rei veritas in-
notescat. Isagogen transtulit patricius Boetius, commen-
taque ejus gemina derelinquens. Categorias idem tran-
stulit patricius Boetius, cujus commenta tribus libris ipsa
quoque formavit : Peri hermenias supra memoratus pa-
tricius Boetius transtulit in Latinum, cujus commenta
ipse duplicia minutissima disputatione tractavit... Supra
memoratus patricius Boetius de syllogismis hypotheticis
lucidissime pertractavit, etc.

III.

Procopius, Cæsariensis ex Palæstina, rhetor et so-
phista inter varias suas historias scripsit de Bello
Gothorum libros tres, in quorum primo quod Græca
dixit de Boetio, sic Latine redditur :

Symmachus et ejus gener Boetius patricii, alto ma-
jorum sanguine, principes vero senatus Romani, et
consules fuerunt, philosophiæ et æquitati supra ceteros
mortales studuerant, multisque egenis tum Romanorum,
tum externorum opibus suis subvenere. Hi ad ingentem
gloriam evecti, deterrimos quosque in sui invidiam con-
citarunt : quibus delatoribus Theodericus rex persuasus,
viros clarissimos perinde ac res novas molientes occidit,
eorumque bona omnia publicavit. Sed paucis post die-
bus cænantis illi cum ingentis piscis caput ministri ap-
posuissent, illud Theoderico visum est caput esse
Symmachi nuper occisi, dentibus quidem in Inferius
labrum impactis, oculis vero torve et furibunde intuen-
tibus minari sibi plurimum videbatur. Unde prodigi
novitate perterritus, membrisque præter modum treme-
bundus et horrens, in lectum citato gradu se recepit
identidemque sibi logarum vim magnam ingeri jubendo
paulum quiescit. Elpedio deinde medico omnibus, quem-

admodum accidissent, explicatis, in Symmachum Boetiumque patratum a se scelus deflebat : quo denique deplorato ex accepta calamitate dolore ingenti affectus, haud longe post moritur : cum primum hoc et ultimum injuriæ exemplum in sibi subjectos idcirco exercuisset, quia non, uti consueverat, diligenter peruestigata causa, in tantos viros animadverterat.

Idem auctor libro tertio prædictæ historiæ de uxore Boetii superstitute locutus hæc ait. *Unde vel Rusticianæ Boetii quondam uxori et Symmachi filix, id reliquum fuit ad vitam et ad miseriarum cumuluni ut serrili et rustico habitu induta, quæ egentibus facultates suas erogaverat, panem cæteraque ad victum necessaria ab hostibus mendicaret : domos enim circumeundo foresque oppulsando, cibum dari sibi suppliciter precabatur nil prorsus huic ignominix ea re afferente. Et certe Gothi in Rusticianæ mortem conspiraverant, illi objicientes quod exercitus Romani ducibus pecunias largiens, Theoderici status disturbasset, cædem Symmachi patris Boetiique mariti ulta. Totilas tamen nulla hanc affici injuria permisit, sed eam aliasque omnes ab contumelia immunes conservavit.*

SEPTIMUM SÆCULUM,

NIMIRUM AB ANNO 600 AD AN. 700.

Beda, venerabilis dictus propter vitæ sanctitatem morumque gravitatem, tanti fecit Boetium ejusque doctrinam, ut commentarios scripserit in Boetii librum de Trinitate. De eodem Boetio honorate et honorifice multa passim hic auctor prædicat.

OCTAVUM SÆCULUM,

NIMIRUM AB ANNO 700 AD AN. 800.

Paulus diaconus, qui rogatu Adelburgæ filix Desiderii regis multa ad Eutropii historiam addidit, libro septimo hujus appendicis, postquam dixisset Joannem papam, Theodorum, Importunum et Agapitum consulares viros, aliumque Agapitum patricium ad Justinum legatos in itinere demoratos fuisse, addit : *Theodericus rabie suæ iniquitatis stimulatus, Symmachum exconsulem ac patricium, et Boetium seniore et exconsulem catholicis vir. s gladio trucidavit.*

NONUM SÆCULUM,

NIMIRUM AB ANNO 800 AD AN. 900.

I.

Ado, Viennensis archiepiscopus, qui breviarium chronicorum ab origine mundi ad sua usque tempora productum composuit, loquens de Joanne summo pontifice ait : *Cum rediens Ravennam venisset, Theodericus eum cum comitibus cæteris carceris afflictione peremit, invidia ductus, quia catholicæ pietatis defensor Justinus eum honorifice suscepisset. Quo tempore Symmachum atque Boetium consulares viros pro catholica pietate idem Theodericus occidit.*

II.

Anastasius apostolicæ bibliothecæ custos et instaurator, qui propterea dicitur Bibliothecarius, in sua pontificum Historia ad Joannem I hæc de Boetio scribit : *Eodem, inquit, tempore, cum hi suprascripti, id est papa Joannes cum senatoribus Theodoro exconsule, Importuno exconsule, Agapito exconsule (Agapito patricio-defuncto*

A Thessalonica) positi essent Constantinopoli, Theodericus rex hæreticus tenuit duos senatores præclaros et exconsules, Symmachum et Boetium, et occidit interficiens gladio.

DECIMUM SÆCULUM,

NIMIRUM AB ANNO 900 AD AN. 1000.

Cum ossa Boetii multis abhinc sæculis jacerent neglectu temporum minus honorata, Otho tertius imperator eadem marmore includi jussit : inscripto elogio, quod composuit Gerbertus Ravennas archiepiscopus, magister olim Augusti, is qui summus pontifex creatus, Sylvester secundus dictus est, quique non secus ac Boetius ob exquisitam reconditarum rerum scientiam magus falso est habitus ab imperiis. Elogium autem illud his versibus expressit :

*Roma potens dum jura suo declarat in orbe,
Tu pater et patriæ lumen, Severine Boeti,
Consulis officio rerum disponis habenas,
Infundis lumen studiis et cedere nescis
Græcorum ingeniis, sed mens divina coeret
Imperium mundi. Gladio bacchante Gothorum
Libertas Romana perit : tu consul et exsul
Insignes titulos præclara morte relinquis.
Nunc decus imperii, summas qui prægravat artes
Tertius Otto sua dignum te judicat aula;
Æternumque tui statuit monumenta laboris,
Et bene promeritum meritis exornat honestis.*

UNDECIMUM SÆCULUM,

NIMIRUM AB ANNO 1000 AD AN. 1100.

Sigebertus monachus Gemblacensis, ordinis S. Benedicti, qui inter historicos non ultimum locum C habet in suo de scriptoribus illustribus opere, dubitat num Boetius conferendus, an præferendus philosophis et sæcularibus et ecclesiasticis. *Boetius, inquit cap. 37, vir consularis conferendus, vel præferendus philosophis et sæcularibus et ecclesiasticis; quia nos ambiguos esse facit, an inter sæculares, an inter ecclesiasticos scriptores fuerit illustrior? Laudent eum sæculares, quod Isagogas, quod Perihermias, quod Categorias transtulerit de Græco in Latium, et exposuerit; quod Topica Ciceronis exposuerit, quod Antepædicamenta, quod libros de Topicis Differentiis, de Cognitione dialecticæ et rhetoricæ, et Distinctione rhetoricorum locorum, de Communi Prædicatione potestatis et possibilitatis, de Categoricis et Hypotheticis Syllogismis libros et alia multa scripserit, quod Arithmeticam et Musicam Latinis scripserit. Nos ecclesiastici laudamus eum quod librum de Sancta Trinitate scripserit, quod exsiliatus a Theodorico Gothorum et Itolorum rege, pro eo quod tueri volebat libertatem Romanæ urbis, scripsit librum de Consolatione philosophiæ. Hic ab eodem rege Theodorico occisus est.*

II.

Honorius Augustodunensis Ecclesiæ presbyter in Chron. : *Boetius, ait, patricius vel consul scripsit librum de Sancta Trinitate, et alium de Consolatione, et quadrivium de Græco transtulit, id est Arithmeticam, Musicam, Geometriam, Astronomiam. Dialecticam vero explanavit. A Theodorico Gothorum rege Mediolani interficitur.*

DUODECIMUM SÆCULUM,

NIMIRUM AB ANNO 1100 AD AN. 1200.

I.

Joannes Saresberiensis natione Anglus, episcopus Carnotensis, qui inter alia opera scripsit Policriticum sive de Nugis curialium et Vestigiis philosophorum, in hoc eodem opere, libro septimo, capite decimo quinto, hunc Boetii librum de Consolatione philosophiæ plurimum commendat. Si, inquit, mihi non credis, liber de Consolatione philosophiæ revolvatur attentius, et planum erit hæc in contrarium cedere. Et licet liber ille Verbum non exprimat incarnatum, tamen apud eos qui ratione nituntur, non mediocris auctoritatis est; cum ad reprimendum quemlibet exulceratæ mentis dolorem, congrua cuique medicamenta conficiat. Nec Judæus quidem nec Græcus sub prætextu religionis medicinæ declinet usum, cum sapientibus in fide et in perfidia desipientibus sic vividæ rationis confectio proficiat artificiosa, ut nulla religio quod miscet abominari audeat, nisi quis rationis expertus est. Sine difficultate profundus est in sententiis, in verbis sine levitate conspicius, orator vehemens, efficaciæ demonstrator. Ad id quod sequendum est, nunc prolabitur suadens, nunc quasi stimulo necessitatis impellens.

II.

Huic addi potest auctor libri de Spiritu et Anima, qui inter opera S. Augustini refertur: si tamen vera est conjectura Vincentii in Speculo historiali, et abbatris Trithemii, qui asserunt hunc auctorem esse Hugonem a sancto Victore, quippe qui florebat anno Christi 1130: hic enim auctor, quisquis sit, non solum ducit honori referre cogitationes et verba Boetii capite undecimo dicens: *Mens nunc caput summis inserit, nunc desidit in infima*, et cætera quæ habentur metro 4 libri quinti Consolationis philosophiæ; sed capite trigesimo septimo ejusdem Boetii auctoritate utitur: *Boetius, inquit, dicit intelligentiam solius Dei esse admodum paucorum hominum.*

DECIMUM TERTIUM SÆCULUM,

NIMIRUM AB ANNO 1200 AD AN. 1300.

Sanctus Thomas omni nostra prædicatione major, mirum in modum commendat merita Boetii, non quidem suis in libros de Consolatione philosophica commentariis: siquidem hæc, ut probavimus, germana non sunt sancti Thomæ opera, sed sua potius frequenti hujus auctoris laudatione, qua Boetium æquans summis Ecclesiæ doctoribus, ejusdem auctoritate utitur ad faciendam fidem. Sic 1 p, q. 10, a. 1, æternitatis definitionem, quam ipse dicit a Boetio positam, cæteris posthabitis, particulatim explicat: *Æternitas, inquit, est interminabilis vitæ tota simul et perfecta possessio, ut habetur v de Consol., prosa 2, circa principium.* Sic q. 29 ejusdem partis in argumento *Sed contra*, affert personæ definitionem quam dicit esse Boetii lib. de Duab. Nat., hancque particulatim exponit: *Persona, inquit, est rationalis naturæ individua substantia.* Et sic de cæteris.

DECIMUM QUARTUM SÆCULUM,

NIMIRUM AB ANNO 1300 AD AN. 1400.

I.

Philippus Pulcher, Francorum rex, ut refert Petrus Bertius præfatione in libros Boetii de Consol., tantum fecit hos Consolationis philosophicæ libros, ut quamvis ipse Latine intelligeret, tamen pro beneficio habuerit, quod ipsi Joannes Magdunensis, poeta, ut tunc ferebant tempora, eruditus eos Gallice a se redditos inscripsisset: asservatur ejus operis exemplar adhuc hodie Lutetiæ in bibliotheca Augustinianorum.

II.

Maximus Planudes, monachus Constantinopolitanus, nihil moratus superbam Græcorum consuetudinem, qui Latinos libros Græce reddere non solent, tanti habuit libros Boetii de Consolatione philosophiæ, illos ut Græco sermone fuerit interpretatus. Et hoc exemplar servatur in bibliotheca regis.

DECIMUM QUINTUM SÆCULUM,

NIMIRUM AB ANNO 1400 AD AN. 1500.

I.

Laurentius Valla, patricius Romanus, vir ipse eruditissimus, non modo ait Boetium Latine loqui, quemadmodum refert Julius Scaliger, verum eundem Boetium vocat eruditorum ultimum, præfatione in libros suos Dialecticos. *Nec, inquit, aliter sentit eruditorum ultimus Boetius, magis, ut mihi videtur, Platonicus quam Aristotelicus: quos auctores parum inter se distare docturum se quodam loco promissit.*

II.

Sanctus Antoninus archiepiscopus Florentinus, ordinis Prædicatorum 2 parte Histor., titul. 11, cap. 2, § 4, de Boetio honorificentissime scripsit. *Cum, inquit, Theodoricus rex Gothorum rempublicam in Italia opprimeret temporibus prioribus, Boetius senator cæcisus, ut infra dicitur de sapientia ejus, amator rei publicæ in multis regi se pro justitia opponerebat, cumque et propter generis nobilitatem et eloquentiam apud omnes de eo magna esset opinio, etiam ab ipso rege timebatur: quare ut creditur subornatis quibusdam ut ipsum crimine læsæ majestatis accusarent, dixerunt quod ipse prodita civitate Romanam Anastasium principem in Italiam evocaverat, ut rempublicam de manu Theodorici liberaret: quamobrem sumpta occasione ipsum cum quibusdam aliis Romanis nobilibus apud Papiam exsilio relegavit, ubi in carcere positus librum de philosophiæ Consolatione scripsit: ubi demum ab eo interficitur.*

Et capite 15, citans Sigebertum: *Eo tempore, inquit, Symmachus patricius rempublicam Romanam illustravit, et cum eo gener ejus Boetius vir consularis, conspicuus in utraque lingua, eruditione omnium artium liberalium, quas pene omnes e Græco in Latinum transulit eloquium.*

III.

Jacobus Philippus Bergomensis ordinis Eremiticum S. Augustini in supplem. Chronic. ad ann. Christi 500. *Boetius, inquit, Anitius Manilius Severinus, Christianissimus vir et consulari dignitate insignitus, voctaque ac philosophus celeberrimus, Symmachique*

patricii gener eiusdem temporibus Romæ clarissimus fuit. **A** Hunc quidam Manilium vocant, eo quod a Manilio Torquato originem duxisse tradant. Qui cum vere catholicus esset, nec Arianis etiam persæpe rogatus obtemperare vellet, et ipse a Theoderico rege sub velamento affectatæ libertatis post socerum suum Ticini exsulare iubetur, et postmodum instigantibus hæreticis perpetuo carceri damnatur: in qua quidem calamitate constitutus, ad recreandum animum suum, cum in mathematicis doctissimus esset, chilerinum e nervo primus excogitavit et excidit, quod quidem modernis temporibus, musicis celebre instrumentum habetur. Ibidem quoque constitutus ad multorum utilitatem præclarissima atque innumerabilia quasi edidit opuscula, et quæ ad manus devenere hæc ipsa sunt. Et postea: Hunc denique virum optimum et sanctum Theodericus rex cum **B** in sententiam suam omnino flecti non posset, Arianorum rabie concitatus, post longum carceris squalorem, imperante Justino seniore Augusto, anno scilicet Domini nostri 520 apud Papiam pro catholica fide occidi iussit: cujus corpus ibidem in divi Augustini templo adhuc habetur conditum. Et sunt qui dicant eum in catalogo sanctorum eam ob rem fuisse relatum, et sanctum Severinum vocitatum.

IV.

Hermolaus Barbarus, patricius Venetus, archiepiscopus et patriarcha Aquilegiensis, in sua præfatione quam habuit, cum libros Aristotelis domi cœpit prælegere. Qui, inquit, putant, hunc aditum patere nemini, qui scholas illas philosophiæ nunquam intraverit, in magno versantur errore: quandoquidem tales scholas **C** nec Marcus Varro, nec Brutus, nec Plancius, nec Chalcidius, nec Boetius ingressi: non Alexander, non Phemistius, non Porphyrius, non Jamblichus, non Simplicius, philosophi tamen eminentissimi, et Aristotelis interpretes juratissimi fuerunt.

V.

Angelus Politianus, qui excellens cum poeta, tum orator, multa tam Græce quam Latine edidit opera, in suis Miscellaneis, cap. 1, de Boetio sic loquitur: Quis Boetio vel in dialecticis acutior? vel subtilior in mathematicis? vel in philosophia locupletior? vel in theologia sublimior? Quem tanti juniores etiam philosophi longe (arbitror) omnium perspicacissimi fecerunt, ut Aquinatem Thomam, divum hominem, magnumque illum Thomæ præceptorem (Deus bone, quos viros!) **D** habere meruerit enarratores: nimirum in his, inquit Vallinus, quæ sanctus Thomas in Boetii libros de Trinitate et de Hebdomadibus scripsit; quod commentaria in libros Boetii de Consolatione philosophiæ, quæ vulgo sancto Thomæ tribuuntur, hujus sanctissimi doctoris non sint.

DECIMUM SEXTUM SÆCULUM,
NIMIRUM AB ANNO 1500 AD AN. 1600.

I.

Joannes Tritenhemius abbas Spanheimensis in Catalogo scriptorum ecclesiasticorum. Boetius, inquit, Manlius Severinus, consul ordinarius Romæ, philosophus, orator et poeta insignis, in divinis Scripturis

doctus, et in sæcularibus litteris omnium suo tempore eruditissimus, gener Symmachi patricii fuit. Vir Græco et Latino copiosissime imbutus eloquio, quippe qui multa volumina tam Aristotelis quam aliorum philosophorum de Attica lingua transtulerit in Latinam: ingenio subtilis, sensu promptus, atque catholicus; sermone nec Tullio inferior, quem sancti Benedicti constat amicitiam habuisse, et in monte Cassino cum Tertullio Placidi monachi patre senatore in ejus mensa comedisse. Scripsit multa præclara volumina, de quibus ego reperi subjecta.

Ad Symmachum socerum suum Romanæ urbis patricium de Sancta Trinitate lib. 1, incipit: Investigatam diutiss., etc.

De Unitate Trinitatis lib. 1, incipit: Quæro an Pater et Filius, etc.

De Duabus Naturis in Christo lib. 1, Anxie to quidem, etc.

De Fide ad Joan. diaconum lib. 1, Christianam fidem novi.

De Unitate et Uno lib. 1, Unitas est qua, etc.

De Eisagogis Porphyrii lib. 11, Hiemantis anni temp.

In secundam ejusdem editionem lib. 1, Secundus hic.

In Categorias Aristotelis lib. 11, Expeditis his, etc.

In Perithermenias ejusdem lib. 1, Magna quidem libri.

In editionem ejusdem secundam lib. vi, Alexander in.

De Divisionibus lib. 1, Quam magnos studiosos.

De Definitionibus lib. 1, Dicendi ac disputandi.

Ad Categoricos Syllogismos introduct. lib. 1, Multa veteres philosophi.

In Topica Ciceronis lib. vi, Exhortatione tua, etc.

De Differentiis topicis lib. 1v, Omnis ratio disserendi.

De Syllogismo categorico lib. 11, Multa Græci veteres.

De Syllogismo hypothetico lib. 11, Cum in omnibus.

De Hebdomadibus lib. 1, Postulas ut ex hebdom.

De Arithmetica lib. 11, Inter omnes prisce.

De Musica lib. v, Omnium quidem perceptio.

De Philosophica Consolatione lib. v, Carmina qui quondam.

In Geometricam Euclidis lib. 11, Qui vero, mi Patritii.

De disciplina scholarium, ut aliqui volunt, lib. 1, Vestra. Indignus est ille liber, qui tanto viro tribuatur, nec etiam docti hunc Boetio tribuunt.

De Locis rhetoricis lib. 1.

De Prædicatione potestatis lib. 1.

Epistolarum ad diversos lib. 1.

Alia quoque nonnulla scripsisse dicitur: sed ad notitiam meam non venerunt. Moritur eodem anno quo Symmachus patricius, et Joannes papa sub Anastasio imperatore, jussu Theoderici regis ad Ravennam post ætuturnum exilium in carcere jugulatus, anno Domini 524; indict. 2, et sub nomine Severini catalogo sanctorum insertus dicitur.

II.

Julius Cæsar Scaliger, vir in republica litteraria celeberrimus, Boetium sæpissime laudat: ut in *Ilypercritico*. *Boetii Severini*, inquit, *ingenium, eruditio, ars, sapientia facile provocat omnes auctores, sive illi Græci sint, sive Latini. Sæculi barbarie ejus oratio soluta deterior invenitur: at quæ libuit ludere in poesi, divina sane sunt, nihil illis cultius, nihil gravius: neque densitas sententiarum venerem, neque acumen abstulit candorem.* Equidem censeo paucos cum illo comparari posse. Valta docet illum Latine loqui: at Vallam Boetius bene sapere. Hinc idem Scaliger de eodem Boetio canit in *Divis*:

Divinæ enumeres ingentia semina mentis:

Dotibus accedant Curia, lingua, lares.

Haut satis est: adpone polum, pars esse Boeti

Cæperit: at nondum munera tota capis.

III.

Lilius Gregorius Gyraldus etiam inter doctos notissimus Boetium pariter summis laudibus extollit, de *Poetar. Histor. dial. 5. Sed*, inquit, *hujus ætatis alios offeramus, quos inter Boetius Anicius Manlius Severinus, Romanus patricius et exconsul, qui a nostris plerisque in martyrum catalogo ascribitur. Hic cum Symmacho et ipso patricio, Boetii, ut plerique omnes tradunt, socero a Theodorico Gothorum rege primum Ticinum relegati, deinde necati sunt, quod in libertatem populorum Romanum viderentur velle vindicare. Fuit Boetius, ut scitis, in omni disciplina egregie doctus, quod vobis liquido ex ejus monumentis constare potest. Sed quod ad præsentem materiam atinet, in pangendis versibus mira usus est facilitate. De illo plura colligere, superæcaneum, quando ejus volumina nota sunt omnibus. Ejus certe ingenium ad eas artes, quæ supra litteras sunt, mirum in modum celebratur ab ejus occisore Theodorico rege.*

IV.

Magdeburgenæes, centuria 6, cap. 10 de *Episcopis et Doctoribus, Boetius*, inquit, *Anius Manlius Severinus, patricius et consul, vir Græce et Latine doctissimus fuit, et multos in philosophia aliisque disciplinis, tam soluta tum ligata oratione conscriptos libros postera reliquit.*

A

Justus Lipsius, qui cum ob eximiam suam doctrinam, tum maxime ob ingenium animi candorem doctis pariter ac probis omnibus colitur, non solum laudat Boetium in civili sua doctrina aliisque suis operibus, sed scribens ad Janum Bernartium cognatum suum, de *Consolatione* ab hoc illustrata et emendata, hos protulit Phaleucos:

En Boetius ille, qui sophorum

In primis sophus esse gloriatur:

Qui doctum nimis, et satis disertum

Scriptum hoc edidit, omnium bonorum

Bonum judicio. Sed id tenebras

Ævo aut ingenio snopte, hubebat;

Quas Bernartius ille, flos meorum

Belgarum pepulit, facemque claram

A se prætulit: hanc sequere, quisquis

Doctrinæ sapientiæque cul'or

Non audire, sed esse, concupiscis.

B

DECIMUM SEPTIMUM SÆCULUM,

NIMIRUM AB ANNO 1600 AD HANC NOSTRAM ÆTATEM 1779.

Infinitor sim, si quæ hoc nostro sæculo in laudem Boetii dicta sunt, hæc omnia recensendo enumerare velim; nullus enim est aut historiographus, aut theologus, qui de illustrissimo illo auctore non fuerit ornate et honorifice locutus. Consule si placet Baronium, *Annal. ecclesiast. tom. VII, ad an. 522*; D. Petrum a Sancto Romualdo in *Thesaurò chronologico, tom. II, ad an. 510*; aliosque omnes historiographos; vide reverendum Patrem Caussinum in libro quem *C* inscripsit *la Cour sainte*, ubi proponendo ideam viri quem vocat *homme d'Etat*, pluribus agit de nobilitate, de doctrina, de consiliis, de morte Boetii. Lege etiam, si lubet, Gerardum Joannem Vossium de *Poetis Latinis cap. 5: Quibus*, inquit, *temporibus in Oriente Zeno posteaque Anastasius, in Italia Odoacer, et exinde Theodericus rexit, claruit Anicius Manlius Boetius Severinus, vir Latine et Græce doctissimus, in omni disciplinarum genere excellens quoque Roma a Varronis temporibus non habuerit undecunque doctiorem. Quantum idem carmine valuerit, ostendunt libri quinque de Consolatione philosophiæ, quos exsul Ticini scripsit. Omnino nihil in poesi venustius habuit illud ævum, vel*

D etiam quod proxime antecessit.

IDEA LIBRORUM BOETHII

DE CONSOLATIONE PHILOSOPHIÆ.

Opus hoc, mole parvum, doctrina maximum, est series argumentorum naturali lumine cognitorum, quibus mens humana adversis casibus suscitata, ad primam causam ultimamque finem attentione sic erigitur, ut hæc exulis præjudiciis veritati assequendæ virtutique colendæ aptior efficiatur. Propterea hoc opus inscribitur *Consolatio philosophiæ*, distribuiturque in tres partes, quarum prima complectitur afflictionem Boetii; secunda *Consolationem philosophiæ*; tertia contraria, quæ illius consolationis vim minuere videntur, argumenta cum responsionibus.

AFFLICTIO BOETHII.

LIB. I. — Boetius suarum miseriarum (*Metro 1*) ut conscius, sic impatiens, contrarias undique exquiri cogitationes, quibus mæror possit si non fugari, saltem minui: hinc animum convertit (*Prosa 1*) ad præsides carminum musas sibi quondam familiares: sed harum remedia, ceu nova tristitiæ irritamenta, excipit fugatque cogitatio philosophica; cujus ope Boetius animadvertit se in summa rerum omnium, non (*Metro 2*) ignorantia modo, sed etiam (*Prosa 2*) inertia versari. Tum aucto sensim *Philosophiæ* (*Me-*